

СИСТЕМА РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ НА МЕЗОРІВНІ

У статті наведено недоліки існуючої системи управління промисловістю регіону. Розроблено напрями реалізації державної промислової політики регіону, в основу яких покладено удосконалення фіскальних інструментів порядку оподаткування, забезпечення порядку організації роботи по зміні термінів сплати податків і зборів до бюджету регіону, створення системи регіональних гарантій тощо.

In the article are drawbacks existing management industry in the region. Developed areas of the state industrial policy in the region, which are based on: improving fiscal instruments of taxation order, providing the order of work to change the timing of payment of taxes and duties to the budget of the region, the creation of regional guarantees.

ВСТУП

Кардинальне реформування організації і управління регіональною економікою на основі ринкових принципів і механізмів вимагає системної державної політики на державному і особливо на регіональному рівні. Головним принципом такого реформування виступає самоокупність регіону, хоча б по поточних витратах консолідованого бюджету. Для проведення рішучої послідовної стратегії реформування промислового комплексу потрібна жорсткіша централізація, управлінська вертикаль і відповідні функції органів управління промисловістю. Органи місцевого самоврядування повинні займати активнішу ринкову позицію в питанні формування доходів місцевого бюджету, не сподіватися тільки на податкові джерела, а мати можливість одержувати доходи від комерційної діяльності через уповноважені структури. При цьому, через значний рівень централізації державної влади ускладнюється підтримка промисловості з боку регіональних органів управління, які є основними осередками територіального розвитку, орієнтовані на створення умов для безконфліктної реалізації суспільних і приватних інтересів у загальному контексті взаємодії. Труднощі забезпечення стійкості позитивних тенденцій розвитку промисловості регіону пов'язані з нерозробленістю теоретичних і прикладних засад організації реального співробітництва промислових підприємств з органами влади та управління всіх рівнів, відсутністю практичного досвіду ефективного залучення приватного капіталу, співпраці з неурядовими організаціями при плануванні і програмуванні промислового розвитку території. Зазначені недоліки зумовлюють недовільне розуміння сутності і механізму взаємодії органів державного управління всіх рівнів із промисловими структурами у формі приватно-державного партнерства.

Проблеми формування та реалізації державної промислової політики в економічній літературі опрацьовано досить широко у працях О. Алімова, М. Бутка, В. Геєця, О. Кондрашова, М. Корецького, В. Новицького, А. Никифорова та ін.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Обґрунтувати пропозиції щодо удосконалення системи управління державною промисловою політикою на регіональному рівні.

РЕЗУЛЬТАТИ

Недоліки існуючої системи управління промисловістю регіону зводяться до наступних моментів: управління здійснюється не комплексно, структурно і ієрархічно розрізненими органами; відсутня структура, задача якої полягає в аналізі стану промислового виробництва, тенденцій його розвитку як єдиного сектора економіки регіону, вироблення напрямів промислової політики і управлінських рішень по її реалізації.

Таким чином, пропозиції по реформуванню системи управління промисловістю і структури її органів зводяться до наступного:

1) управління промисловістю повинне здійснюватися єдиним комплексом, що включає всі галузі промислового виробництва;

2) у єдиному органі управління промисловістю необхідно зосередити оперативні фінансові й інвестиційні ресурси для реалізації стратегічних і поточних заходів підтримки промислових підприємств;

3) адміністрації регіону сумісно з промисловими підприємствами створити структуру, що виконує аналітичну функцію вироблення заходів по реалізації державної промислової політики і її стратегічних напрямів, розробку спільно з підприємствами програм їх реформування і фінансового оздоровлення, здійснення контролю за їх виконанням. Пропонована структура повинна функціонувати у складі органу управління промисловістю регіону.

Державна промислова політика регіону, як і будь-якого іншого регіону, повинна базуватися на загальних принципах державної промислової політики України із врахуванням її регіональних особливостей [2].

Проблеми економічного розвитку України в найближчі роки визначатимуться її здібностями до залучення ресурсів для прискореного зростання. Вичерпання

кон'юнктурних чинників (таких як вільні потужності, сприятлива світова кон'юнктура та ін.) висуває на перший план задачу не тільки кількісного, але і якісного зростання виробничого капіталу, орієнтованого на випуск високотехнологічної продукції, забезпеченої попитом на внутрішньому і зовнішньому ринках.

Відповідно до цього і повинна формуватися політика розвитку соціально-економічного і, перш за все, промислового потенціалу регіону з нарощуванням бази оподаткування до рівня, здатного забезпечити зміст і розвиток всієї інфраструктури регіону. Державна промислова політика регіону повинна також ґрунтуватися на таких принципах: створення умов для розвитку і збільшення промислового і інтелектуального потенціалу регіону, що дозволяють суб'єктам промислової діяльності активно адаптуватися до тих вимог внутрішнього і зовнішнього ринків, які динамічно змінюються; поетапного підвищення ефективності промислової діяльності в регіоні, орієнтованої на створення високих і наукоємних технологій, що забезпечують виробництво конкурентоздатної продукції; пріоритетності розвитку ресурсозберігаючого, безпечного і екологічного чистого виробництва; забезпечення зайнятості населення регіону; сприяння підготовці і перепідготовці кадрів; сприяння розвитку коопераційних і інтеграційних зв'язків з іншими регіонами України, країнами СНД і далекого зарубіжжя; рівність прав і відповідальності всіх суб'єктів промислової діяльності; розширення бази оподаткування і збільшення доходів від використання власності регіону; регулювання цін на продукцію підприємств-монополістів; конкурсної основи надання підтримки суб'єктам промислової діяльності за рахунок ресурсів регіону.

Виходячи з вищевикладеного, можна сформулювати мету і задачі державної промислової політики м. Києва. На нашу думку, метою державної промислової політики є визначення і формування умов для стійкого зростання промислового виробництва і стабілізації соціально-економічного положення в регіоні на основі ефективного використання місцевих ресурсів, узгодження інтересів і координації діяльності структурних підрозділів міської адміністрації, підприємств всіх форм власності і суспільних організацій.

Стратегічними цілями формування державної промислової політики в м. Києві є створення умов для активізації економіки регіону, адаптації її до ринкових відносин і інтеграція в систему господарських зв'язків всередині України і за кордоном.

Реалізація вказаних цілей вимагає вирішення наступних задач: підтримка підприємництва в промисловості, що здійснює розвиток нових промислових виробництв на основі конкурентоздатних, ресурсозберігаючих технологій; створення нормативно-правової бази, що сприяє залученню інвестицій в економіку регіону; залучення українських і іноземних інвесторів до найперспективніших галузей виробництва і підприємств регіону; відробіток механізму підтримки підприємств регіону за рахунок залучення бюджетних і позабюджетних фінансових ресурсів; підвищення конкурентоспроможності продукції, що випускається підприємствами м. Києва; розвиток інформаційного забезпечення підприємницької і інвестиційної діяльності; вдосконалення управління ресурсами регіону; підготовлення кваліфікованих кадрів для роботи на

промислових підприємствах, розвиток наукових досліджень в області промислових технологій.

Механізм реалізації вказаних цілей і задач складатиметься з наступних складових: узагальнення наявних можливостей підприємств із погляду досягнення поставлених цілей; вибір пріоритетних напрямів розвитку промисловості і механізмів їх реалізації; формування переліку проектів розвитку промисловості і оцінок їх інвестиційної привабливості (економічної ефективності, термінів окупності, соціально-економічної значущості); формування комплексу елементів механізму реалізації стратегії розвитку промислових підприємств.

Основним засобом реалізації державної промислової політики міською державною адміністрацією повинна бути розробка стратегічного плану соціально-економічного розвитку регіону і щорічних інвестиційних програм м. Києва.

При цьому до ресурсів, які мають в своєму розпорядженні суб'єкти промислової політики регіону, можна віднести наступні:

- фінансові (засоби бюджетів всіх рівнів, направлені на фінансування цільових програм і проектів; внутрішні інвестиції підприємств; інвестиції власників; кредитні ресурси);
- організаційні (проведення конкурсів інвестиційних проектів, виставок, семінарів, використання міжрегіональних зв'язків);
- трудові (культурний і освітній рівень населення, його науковий потенціал, демографічні і міграційні процеси);
- інформаційні (бази даних, створення Web-сайтів в мережі Інтернет);
- матеріальні (тимчасово вільні основні фонди);
- геополітичні (використання переваг географічного положення для формування сприятливого іміджу і розвитку промисловості м. Києва).

Істотним моментом при плануванні використання бюджетних і залучених ресурсів повинне бути розуміння пріоритету мобілізації власних ресурсів підприємств і власників, принцип ефективності використання бюджетних ресурсів, їх платність і поворотність, а також необхідність виконання комплексу заходів по підготовці до використання залучених ресурсів.

Найважливішим ресурсом стимулювання промислово-інвестиційної активності є власність регіону. Ефективна організація управління власністю є могутнім важелем вдосконалення якості інвестування. У структурі власності регіону на користь промислово-інвестиційної діяльності можна виділити такі: земельні ділянки; об'єкти нерухомості; майнові комплекси; пакети акцій підприємств і організацій, в яких регіон виступає акціонером.

Як показує практика, ключових умов реалізації державної промислової політики на регіональному рівні може бути декілька. Перш за все, необхідна мобілізація внутрішніх ресурсів, які мають у своєму розпорядженні суб'єкти державної промислової політики регіону, і створення умов для залучення зовнішніх інвестицій. Виходячи з розділення інвестиційних ресурсів на внутрішні і зовнішні, можна визначити групи джерел цих ресурсів, які наведені в таблиці 1.

Відповідно до принципу розділення ресурсів на внутрішні і зовнішні, можуть бути сформовані дві стратегії мобілізації ресурсів: стратегія внутрішнього само-

Таблиця 1. Класифікація джерел інвестиційних ресурсів регіону

Внутрішні джерела (інвестиційні ресурси регіону)	Зовнішні джерела (інвестиційні ресурси, які залучаються в регіон)
бюджет розвитку регіону; інвестиційний бюджет	бюджет України і м. Києва
внутрішні інвестиційні ресурси підприємств, зареєстрованих і розташованих на території	іноземні інвестиції
	засоби підприємств, розташованих в інших регіонах України
засоби фінансово-кредитних інститутів регіону	засоби фінансово-кредитних організацій, розташованих в інших регіонах України
заощадження населення регіону	засоби громадян, що проживають за межами регіону

розвитку, що має на увазі утримання вже існуючого в регіоні бізнесу, і стратегія залучення ресурсів іззовні.

Стратегія внутрішнього саморозвитку повинна бути присутня у будь-якому випадку, оскільки саме вона є опорною стратегією, що дозволяє розвивати і ефективно використовувати інвестиційний і промисловий потенціал регіону, а також забезпечувати стійкий і послідовний розвиток регіону.

Стратегія опори на внутрішні ресурси і джерела є основою промислово-інвестиційної політики більшості територій в стабільному ринковому середовищі, де масштабні переливи капіталу з однієї території на іншу обмежені наступними чинниками: існують стабільні ринки товарів і послуг із зв'язками, що склалися між споживачами і виробниками товарів і послуг; інвестиційний клімат у різних містах і регіонах часто ідентичний з невеликими відмінностями, обумовленими спеціалізацією території в розподілі праці; переведення виробництва з однієї місцевості в іншу пов'язане із значними витратами, що часто не виправдується збільшенням прибутку, одержаного в кращому інвестиційному кліматі і умовах на новому місці.

Стратегія залучення інвестицій та інших ресурсів у регіон є агресивнішою [3]. Її роль останнім часом зростає через появу наступних тенденцій: зміну галузевої структури світової економіки у бік домінування сфери послуг, що володіє високою мобільністю; розвиток процесів глобалізації, усунення міжкраїнних бар'єрів у русі товарних, інвестиційних і трудових потоків, доступність інформації про існуючі можливості бізнесу.

Що стосується трудових ресурсів, то їх розподіл на внутрішні і зовнішні також має велике значення. Використовуючи свою робочу силу, регіон підвищує зайнятість населення, покращує їх соціально-економічне положення. І навпаки, залучення робочої сили іззовні, включаючи іноземну робочу силу, скорочує число робочих місць, приводить до відтоку грошових коштів з регіону.

Іншою умовою реалізації державної промислової політики регіону є орієнтація на залучення позабюджетних інвестиційних ресурсів. Як показує практика, такого джерела інвестиційних ресурсів як бюджетні кошти часто буває недостатньо для вирішення задач економічного розвитку регіону.

Тому активне стимулювання залучення позабюджетних інвестиційних ресурсів можна визначити одним з основних напрямів промислово-інвестиційної політики регіону.

В умовах істотних обмежень бюджетних інвестицій їх роль в інвестиційному процесі обмежується соціально-інфраструктурною спрямованістю вкладень.

Наступною умовою реалізації державної промислової політики регіону можна назвати адресність в роботі з групами джерел інвестиційних ресурсів, що має на увазі облік вимог і інтересів конкретних груп інвесторів. Забезпечення адресності в роботі з групами джерел інвестиційних ресурсів є одним з ключових принципів інвестиційної програми і займає центральне місце у формуванні структури програми. Робота по мобілізації капіталу для забезпечення соціально-економічного розвитку регіону відбу-

вається в ринковому середовищі. Тому суб'єкти в цьому середовищі, діють по ринкових законах і вибирають такий товар або послугу, які найбільшою мірою задовольняють їх вимоги, бажання і інтереси. У цьому випадку необхідно індивідуально підходити до кожного конкретного інвестора, передбачати низку заходів, орієнтованих саме на нього [5].

На нашу думку, заходи підтримки підприємств і співпраці повинні бути орієнтовані на рішення задач підвищення ефективності використання виробничих потужностей, при цьому допустиме використання податкових і неподаткових преференцій місцевим товаровиробникам, можливість участі у виконанні регіонального замовлення, підвищення конкурентоспроможності їх продукції, що випускається, ефективного використання місцевих ресурсів. Але при цьому не можна забувати про необхідність дотримання розумного балансу інтересів регіону і промислових господарюючих суб'єктів.

При проведенні державної промислової політики на регіональному рівні украї важливо сприяти реалізації великих проектів і створювати умови для розвитку середнього і малого бізнесу. Робота з великими інвесторами, сприяння реалізації великих проектів залишаються важливим напрямом державної інвестиційної політики м. Києва. Великі інвестори (особливо це стосується іноземних інвестицій), впроваджуючи нові технології і методи ведення підприємницької діяльності, виступають у ролі локомотива нової і життєздатнішої економіки, створюють особливий сприятливий господарський клімат роботи з контрагентами. У таких економічних умовах набагато легше залучати до співпраці малі і середні підприємства.

Розвиток інформаційного забезпечення промислово-інвестиційної діяльності має дуже важливе значення при проведенні державної промислової політики регіону. Повсюдний розвиток інформаційних і телекомунікаційних систем і технологій робить цей напрям важливим. На початковому етапі розвитку інформаційного забезпечення цього напрямку діяльності можна виділити три основні заходи:

- сумісне проведення з підприємствами повної інвентаризації промислових майданчиків регіону з метою підготовки їх до роботи з потенційними інвесторами і залучення в господарський оборот;

- проведення інвентаризації об'єктів регіональної власності, що знаходяться в господарському веденні або в оперативному управлінні;

- створення бази даних вільних площ під офіси, торгівлю, виробництво з метою подальшого їх використання.

Однією з головних проблем управління промислово-інвестиційними проектами є своєчасне ухвалення

правильних управлінських рішень [1]. Важливість рішення, як правило, пропорційна числу чинників, які впливають на нього, і безпосередньо визначає ціну можливої помилки. З другого боку, чим більш віддаленими в часі є результати ухваленого рішення, тим більший характер вірогідності носить їх оцінка.

Вивчення сучасних особливостей управління промислово-інвестиційною діяльністю дозволяє зробити висновок, що в даний час є необхідним впровадження комп'ютерних технологій в управлінні. Необхідно відзначити, що в ході розробки і здійснення інвестиційного проекту існує потреба в здійсненні різних видів комунікацій, для яких можуть застосовуватися автоматизовані і неавтоматизовані методи збору, обробки і передачі інформації. Із урахуванням просторової віддаленості місць ухвалення рішень і місць здійснення промислово-інвестиційних проектів, застосування комп'ютерних технологій і сучасних засобів зв'язку забезпечує значне підвищення ефективності взаємодії.

Впровадження сучасних інформаційних технологій в управління капітальними вкладеннями забезпечує ряд переваг, головні з яких:

- об'єднане зберігання даних про розробку проекту в ході його реалізації, фінансуванні і відхиленні;
- можливості швидкого отримання актуальних даних про стан проекту і моделювання впливу відхилень від плану на результати реалізації проекту;
- розділення масиву даних на рівні і уявлення для кожного рівня управління тільки актуальної і необхідної інформації;
- швидка генерація точних звітів за проектом на будь-який момент часу.

Точність і оперативність моніторингу промислової діяльності в регіоні також є однією з умов реалізації державної промислової політики регіону.

Система моніторингу повинна функціонувати як міжвідомча і багаторівнева автоматизована інформаційна система, призначена для формування регулярної систематизованої стратегічної і економічної інформації про поточні значення контрольованих показників.

Моніторинг промислової діяльності може проводитися в три етапи:

- спостереження (визначення конкретних значень системи показників);
- діагностика (зіставлення поточних значень показників промислової діяльності з програмними значеннями);
- попередження (розробка короткострокових прогнозів і заходів по зниженню ризиків і підвищенню інвестиційної привабливості тих або інших проектів) [4].

Обґрунтованість кожного рішення при реалізації державної промислової політики виражається в підтвердженні доцільності заходів, що застосовуються, з економічної, соціальної, політичної і екологічної точки зору. Прозорість інформаційного поля для суб'єктів промислової діяльності припускає ясність відносно інвестиційних пропозицій регіону, промислової політики, що проводиться, і схеми взаємодії з органами влади регіону. Скорочення тіньового сектора регіональної економіки слідує за прозорістю інформаційного поля і вимагає суворого контролю за виконанням законів й інших нормативних актів, формування довірчого комерційного клімату в підприємницькому середовищі. Адресність при

підтримці особливо важливих для регіону проектів передбачає розстановку пріоритетів при роботі з конкретними промислово-інвестиційними проектами і виділення стратегічно і соціально важливих проектів, що вимагають особливої уваги з боку влади, зокрема сприяючих створенню робочих місць для висококваліфікованих кадрів.

ВИСНОВКИ

Розроблено напрями реалізації державної промислової політики регіону, в основу яких покладено: удосконалення фіскальних інструментів порядку оподаткування; забезпечення порядку організації роботи по зміні термінів сплати податків і зборів до бюджету регіону; створення системи регіональних гарантій; інтеграція різних проектів регіону в єдиний структурний список з урахуванням форми участі регіону в здійсненні інвестицій і підтримки інвестиційної діяльності; перехід всіх учасників на використання єдиного програмного продукту; просування інформації про промисловий потенціал регіону шляхом проведення презентації, виставок; проведення навчання і консультування по правових аспектах діяльності підприємств.

Визначено основні цілі реалізації державної промислової політики на регіональному рівні. Стратегічними цілями формування державної промислової політики є створення умов для активізації економіки регіону, адаптації її до ринкових відносин і інтеграція в систему господарських зв'язків всередині України і за кордоном. Реалізація вказаних цілей вимагає вирішення наступних задач: підтримка підприємництва в промисловості, що здійснює розвиток нових промислових виробництв на основі конкурентоздатних, ресурсозберігаючих технологій; створення нормативно-правової бази, що сприяє залученню інвестицій в економіку регіону; залучення українських і іноземних інвесторів до найперспективніших галузей виробництва і підприємств регіону; створення механізму підтримки підприємств регіону за рахунок залучення бюджетних і позабюджетних фінансових ресурсів; розвиток інформаційного забезпечення підприємницької і інвестиційної діяльності; вдосконалення управління ресурсами регіону; підготовка кваліфікованих кадрів для роботи на промислових підприємствах, розвиток наукових досліджень в області промислових технологій.

Література:

1. Герасимчук М. Тенденції розвитку промисловості України на сучасному етапі / М. Герасимчук // Економіка України. — 2002. — № 3. — С. 24—28.
 2. Гончаров Ю.В. Промислова політика України: проблеми і перспективи / Гончаров Ю.В. — К.: Наукова думка, 1999. — 277 с.
 3. Єфетова К.Ф. Інноваційний шлях розвитку вітчизняної промисловості / К.Ф. Єфетова, Н.В. Тарасова // Інвестиції: практика та досвід. — 2007. — № 14. — С. 12—21.
 4. Тарасова Н.В. Промисловий комплекс України: сучасні трансформації та перспективи розвитку в економічному просторі держави / Н.В. Тарасова, І.С. Калініченко // Продуктивні сили України. — 2006. — № 1. — С. 169—184.
 5. Федоренко В.Г. Інвестиційні процеси в промисловості України / В.Г. Федоренко, О.Ф. Іткін, Д.В. Степанов. — К.: Науковий світ, 2011. — 447 с.
- Стаття надійшла до редакції 13.10.2012 р.*